

מתיקנות הדרך היומית

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי יוסף יצחק - הרי"צ מליובאוויטש זצוק"ל בנו של הרבי הקדוש הר"ש"ב מליובאוויטש נסתלק י' שבט (תש"י)

דיוע שהגה"ק רבי חיים מיכאל בער ווייסמאנדל זצוק"ל, פעל גדולות ונצורות בימי השואה הנוראה, והציל אלפי אלפים מאחינו בני ישראל מציפורני הרשעים ימח שמו. אמנם בסוף השואה אינה ה' לידו אפשרות להציל עוד כמאה אלף איש, אך לדאבון לב היו מפריצי בני עמנו, שבפעולות שונות גרמו לו למנוע הצלה זו, וכל מאה אלף יהודים האלו נלקחו לאושוויץ ה' יקום דמו. הדבר גרם לרבי מיכאל בער צער גדול ויטורי נפש רבים, עד שלא הצליח למצוא נוחם לנפשו בשום אופן.

בצר לו נכנס לרבינו הקדוש הרי"צ מליובאוויטש זצ"ע ושפך בפניו את כאב לבו, על דם בני ישראל שנספך כמים, בו בזמן שכבר היו סמוכים ונראים אל ההצלה, אלא שהרשעים מנעו זאת בידם ובמזיד. רבינו הקשיב לכל דבריו בדומיה, וכשסיים נענה אליו בשלהבת אש: "און ווער האט דאס אַלעס געטאַהן" - ומי הוא זה אשר עשה כל זאת. כלומר, הרי הכל נעשה על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אף הרשעים לא היו יכולים לעולל מאומה, אם לא שכן היה רצון הבורא, ואין לנו שמץ השגה בהנהגת ה'.

לימים סיפר הגה"ק רבי מיכאל בער, שדבריו הספורים האלו של רבינו, הפיח בו רוח חיים, והרגיש שממש נכנסו בו כוחות מחדשים, ובכוח זה הקים אז ישיבת 'נייטרא' לשם ולתפארת.

*

אחד מחסידי ליובאוויטש היה גר בליטא, ושם משפחתו היה 'בימבד'. באחד הימים קיבל אותו חסיד מכתב מרבינו, והבחין שרבינו כתב את שם משפחתו עם ציון ראשי תיבות, בימב"ד. החסיד ניסה לפענח את פשר הראשי תיבות, אך לא עלה הדבר בדעתו. וניגש למרן גאון ישראל רבי חיים עוזר זצוק"ל, וביקשו שינסה לפענח עבורו את תעלומת הדבר. אמנם גם מרן רבי חיים עוזר לא מצא פתרון, ועיץ לו לשאול את הרבי בעצמו. המענה של רבינו היה מפתיע ביותר, רבינו גילה לו ששם משפחתו הם ראשי תיבות ב'מהרה ל'בוא מ'שיח ב'ן ד'וד. כשהחסיד הראה את התשובה למרן רבי חיים עוזר, התפעל מאד ואמר בהתלהבות: 'אה, זו גאונות'.

הכל בזכות הריקוד של אותו רב עם הגמרא בידי

אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר

קשה לתאר על הכתב גדל מפעלותיו של רבה של פונוב' מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל, הרבצת התורה ללא סוף וללא גבול. בשנת תרע"ט כשעוד היה אברך צעיר כבן שלושים שנה, נתמנה להיות רבה של העיר פונוב'ז, שם עשה מהפכה של ממש בעיירה הקטנה, הקים שם תלמוד תורה, בית חינוך לבנות, ישיבה קטנה, ישיבה גדולה, וכולל אברכים, יותר מאלפי תלמידים למדו במוסדות שהקים בעיירה, וכבר אז נחשב כאחד מראשי המנהיגים בליטא.

כאשר ליטא נכבשה על ידי הרוסים בתחילת מלחמת העולם השנייה בשנת ת"ש, עלה לארץ ישראל, הנה להינצל מהשואה הנוראה. אמנם כל בני משפחתו וכל זרעו, כל בני קהילתו ותלמידיו, כתביו, מפעלותיו, עלו בלהב הכבשן, על ידי הרשעים הארורים ימח שמו. הרב מפונוב'ז עצמו אכן ניצל, אך אי אפשר לתאר גדל צערו ואבלו, הוא נשאר כבד ויחידי מכל משפחתו וקהילתו הענפה.

ובכל זאת מתוך שברון הגוף והנפש, לקח מיד את עצמו עם כל הכוחות להמשיך בהרבצת התורה, בבחינת 'תחדש כנשר נעורכי'. בשנת תש"ד ייסד מבצר התורה הענקי "ישיבת פונוב'ז" בשכונת זכרון מאיר בבני ברק, כשעל ידה הקים עוד שורה ארוכה של מוסדות חינוכיים. עשרות פעמים כיתת את רגליו בכל מדינות העולם, להשיג תרומות ונדבות עבור קיום וביסוס מוסדותיו הקדושים.

פעם כאשר כבר היה בשנות הזקנה והשיבה, ובכל זאת טרח לנסוע לארה"ב לייסד כספים עבור הישיבה, שאל אותו עשיר אחד, מהו הסוד שלכם, מהיכן יש לכם מרץ נעורים כל כך, להקים תמיד עוד ועוד מוסדות התורה, אפילו בשנות הזקנה והשיבה. ענה לו הרב מפונוב'ז: "הכל בזכות ריקוד אחד של אותו רב". וסיפר לו סיפור מרטיט אשר בזה היה גנוז כל סוד חייו. ומעשה שהיה כך היה:

פעם בילדותו הזדמן מוכר ספרים בעיירה שבה נולד. אביו הלך לבדוק איזה סחורה הביא, וראה שהביא כרך גמרא "בבא בתרא", המסכתא הארוכה ביותר בשב"ס, בהוצאה החדשה "האלמנה והאחים ראם" שיצאה אז לאור אחרי יגיעה רבה ועצומה. בסוף המסכתא הם רשמו, כל העבודה המרובה שהיה להם במשך 'ששה' שנים להוציא לאור את הגמרא.

היות שזה היה תקופה קצרה לפני פורים, החליט אביו, לקנות את המתנה היקרה הזאת כ'משלוח מנות' לרב העיירה. ואכן ביום הפורים אפתה אמו עוגה יפה, ואביו שלח את שני בניו לשלוח את המשלוח מנות היקרה לרב העיר. אחיו המבוגר אחז בידיו את העוגה, ואילו הרב מפונוב'ז אחז בידיו את כרך הגמרא.

הם דפקו בדת, והגישו את המשלוח מנות לרב. הרב התרגש עד מאד, בתחילה הודה בקצרה על העוגה, ומיד לאחר מכן לקח את הגמרא, פתח אותה וממש אורו פניו. כבר היה לו לרב ש"ס ישן, אבל של הוצאה ישנה שהיה מלא טעויות, וכאן הוא רואה לפניו גמרא בהוצאה חדשה, מאירת עינים, בלי שום טעויות, כסולת נקיה ממש.

הרב לא היה יכול להתאפק, ולתדהמת כל בני המשפחה יצא בריקוד

נלהב עם הגמרא, כדרך שרוקדים בשמחת תורה עם הספר תורה, במשך עשרים דקות עשה "הקפות" סביב השולחן, ורקד בעוז ותעצומות עם הגמרא הנאחזת בשתי ידיו ברוב חיבה.

לאחר הריקוד ניגש אל הרבנית וביקש ממנה, האם הוא יכול לקבל גם ממנה משלוח מנות לכבוד פורים. הרבנית לא הבינה את דבריו. שאל אותה הרב, מתי קבעו זמן הסעודה, לשעה חמש - השיבה הרבנית. ובכן זהו המשלוח מנות שאני רוצה לקבל ממך, שידחו את זמן הסעודה לשעה שש, כדי שאוכל להיסגר בחדר במשך שעה ללמוד מתוך הגמרא החדשה. כמובן שהרבנית הסכימה, והרב נפנה לחדר, גם עכשיו תוך כדי ריקוד נלהב.

סיים הרב מפונוב'ז: כשראיתי בילדותי את גדל שמחת התורה והריקודים של אותו רב, ועד כמה התורה הקדושה משמחת את האדם, החלטתי שאני לוקח את עצמי בכל הכוחות, ללמוד את התורה הקדושה ולהרביץ את התורה בקרב ישראל. כל בנינו המוסדות שבניתו בשעתו בעיירה פונוב'ז שבליטא, וכל הבנינים שאתם רואים היום בבני ברק המעטירה, הכל הוא בזכות אותו ריקוד נלהב של אותו רב. כמה אלפי רבבות תלמידים יצאו מריקוד אחד.

הגמרא בדף היומי שלנו (מנחות יח), 'זלגו עיניו דמעות של רבי אלעזר בן שמוע, אמר, אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה (תהלים קיט, צז) 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחת'. מ'ה א'הבתי ת'ורתך ראשי תיבות א'מ"ת, התלמידי חכמים שדברי תורה אהובים וחביבים עליהם ב'אמת', הדבר ניכר עליהם ועל כל מהותם ובכל פעולתם, והם משפיעים אהבת וחביבות התורה עצומה לכל סובביהם, ואי אפשר לשער גדל התוצאות הברוכות לזורות עולם.

מה אהבתי תורתך - כל היום היא שיחתי

דיוע גדל עבודת הריקודים של הרבי הקדוש מלעלוב זצוק"ל עד כלות הנפש, בפרט בשמחת תורה ובפורים ובשמחות נישואין. פעם לאחר שמחת נישואי בתו, חזר הרבי לביתו מהנישואין בשעה 4:30 לפנות בוקר. המשמשים בקדשי היו בטוחים שהרבי ילך לפוש קימעה, אמנם לגדל תדהמתם כשנכנסו לחדרו ראו איך שהרבי רכון על תלמודו, ולומד בהתמדה גדולה. המשמשים חששו לבריאות הרב, רצו לגשת לרבי ולבקשו שילך לפוש קימעה, אחרי המאמץ הגדול במשך החתונה, אמנם הרבי כמעט לא הבחין בהם מגודל שקיעתו בגמרא הקדושה.

מאמר נפלא אמר הגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל רבה של טבריה, ומגדולי חסידי סלונים, יש אנשים שחושבים שאהבת התורה הוא, מה שרצים אחר הספר תורה ומנשקים אותה, וקונים 'הקפה' נאה בשמחת תורה. אמנם דוד המלך אומר לנו בתהלים, 'מה אהבתי תורתך', מהו הסימן מי אוהב באמת את התורה, כאשר 'כל היום היא שיחתי', וכמו שאומרים בהגדה של פסח, 'ימי חייד הימים, כל' ימי חייד רבות הלילות', רק כאשר אדם לומד תורה כל היום וכל הלילה - 'כל' היום היא שיחתי, זהו סימן מובהק שהוא אכן אוהב את התורה ב'אמת', ואכן דברי תורה חביבים עליו ביותר.

כאחד
מראשי
המנהיגים

בצילם של גדולי ישראל שליט"א

נועם שיח עם הוד כ"ק מרן האדמו"ר מנאדבורנא באניא שליט"א

- המשך מגילון הקודם -

הרב קובלסקי: נראה להוסיף על דברי הרבי שליט"א, שעיקר התיקון בזמנינו בימי השובב"ם, הוא ענין התענית דיבור. דהנה מבואר בספרים הקדושים, שעיקר מעלת וסגולת ימי השובב"ם, הם השבתות של ימי השובב"ם.

אדמו"ר שליט"א: אכן כך מבואר בכל הספרים הקדושים, במגן אברהם (פרשת שמות) לרבי הקדוש המגיד מטרסק צוק"ל ועוד ועוד.

הרב קובלסקי: אם אפילו ימות החול של שובב"ם כל כך גבוהים וקדושים, על אחת כמה וכמה השבתות של ימי השובב"ם. לפי זה חשבתי להוסיף, שאולי כדאי להתחיל ענין התענית דיבור בשבתות השובב"ם.

כי באמת בכל שבת יש איסור לדבר דברי חול, כמו שמבואר בזהר הקדוש (ח"א לב), שכאשר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי היה רואה, שאמו מדברת דברי חול בשבת קודש, היה אומר לה, 'אמא שיתקי, שבת הוא ואסור'. ונמצא שכאשר מתחילים את התענית דיבור בשבתות השובב"ם, מרוויחים בכפליים, גם נזהרים מדברי חול בשבת, וגם זוכים לתיקון של ימי השובב"ם על ידי התענית דיבור.

אדמו"ר שליט"א: עצה נפלאה מאד, אמנם החסרון בזה הוא, שבשבת בין כך לא מדברים כל כך דברים בטלים, מאחר שאסור להשתמש עם הפלפון בשבת... וכבר הארכנו שעיקר המכשול בדורינו בענין הדברים בטלים, נגרם בעיקר על ידי שמרבים לשוחח ולפטר דיבורים מיותרים בפלפון.

הרב קובלסקי: אך סוף סוף גם בשבת שכיח הדבר שאנשים משוחחים ביניהם על דא ועל הא, אחרי התפילות, בקידושיא רבא וכדומה.

אדמו"ר שליט"א: אכן, ודבר זה באמת צריך חיזוק גדול, שהרי כתיב (ישעיה נח, ג) 'ודבר דבר', ודרשו בגמרא (שבת קיג), שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול.

הרב קובלסקי: שמעתי סיפור נורא, היה יהודי בטאהש שלא זכה לזרע של קיימא, ונסע למירון והבטיח שם בציון קדשו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, שיעשה תענית דיבור בשבת, ואכן לפקודת השנה זכה לבן זכר.

אדמו"ר שליט"א: ממש סיפור פלא.

הרב קובלסקי: מענין לענין באותו ענין, היום הוא יומא דהילולא קדישא של הרבי הקדוש רבי חיים מרדכי הדבר חיים מנדבורנא צוק"ל. ויש סיפור מרטיט איך שמסר נפשו להבטיח זרע של קיימא לזוג חשוכי בנים.

אדמו"ר שליט"א: אתם עוד זוכרים את הרבי הדבר חיים?

הרב קובלסקי: קשה לי לזכור אותו, כי הייתי בן חמש שנים בעת הסתלקותו. אך זכיתי שהוא היה הסנדק שלי.

אדמו"ר שליט"א: אני זכיתי לשוחח עמו ארוכות.

הרב קובלסקי: היכן, בצפת?

אכן, הוא היה מגיע פעמיים בשנה לאאמו"ר הרבי זי"ע בצפת, ואז הייתי שוהה אצלו כמה שעות. פעם הוא הגיע לאאמו"ר, ביחד עם אביו הרבי הקדוש רבי איתמר מנדבורנא צוק"ל. כשהתארסתי, נכנסתי בקודש פנימה אצל הרבי הדבר חיים ביחד עם אאמו"ר, ובאותו מעמד הוא הזמין אותי לבוא אצלו על שבת. ואכן הגעתי על שבת, הייתי בקומה העליונה, וגם ישנתי שם.

הרב קובלסקי: באותה קומה ביחד עם הרבי?

אדמו"ר שליט"א: כן.

הרב קובלסקי: וזה עוד היה בשנים הטובות כשהרבי עוד היה במיטב כוחותיו, וירד לבית מדרש לתפילות ולעריכת השולחנות?

אדמו"ר שליט"א: כן. פעמיים זכיתי לישן אצלו.

הרב קובלסקי: אתמול בליל ההילולא קדישא דיברתי במלוה מלכה בחצר הקודש קרעטשניף ירושלים בהשתתפות הוד כ"ק מרן הרבי שליט"א, וסיפרתי שם סיפור מרטיט. הרבי זכר את האדמו"ר מבלעד צוק"ל?

אדמו"ר שליט"א: בוודאי.

הרב קובלסקי: בבחירתו למד בישיבת סלבוקא, פעם נזדמן לו להיות בבית הרבי הדבר חיים בשעות המאוחרות של הלילה. פתאום נשמעו נקישות עזות בדלת. הרבי הסתכל בשעונו ותמה מי דופק כעת, השעה היתה לאחר חצות הלילה, וביקש מהאדמו"ר מבלעד שיגש לפתוח את הדלת. פתח את הדלת, וראה אשה לבושה בלתי הולם המבקשת להיכנס אל הרבי. שב לחדר הרבי וסיפר על כך.

הרבי ביקש מהרבות שיתבדוק מה רצונה, האשה בכתה מאד, שברצונה לדבר בדחיפות עם הרבי. נתנה לה הרבנית מלבושי כבוד, והאשה נכנסה בקודש פנימה והחלה לבכות בכיות נוראות, שכבר עברו שנים רבות מנשואיה ועדיין לא נפקדה בבנים. והנה הלילה בעלה השרוי בצער נורא מזה שלא נפקדו עדיין בבנים, כעס עליה חזק אותה מהבית, ונעל מאחריה את הדלת. היא הלכה לשכנתה, וזו יעצה לה שתלך אל הרבי מנדבורנא שהוא פועל ישועות, ובכך באה.

שאלה הרבי, האם בעלך מניח תפלין, לא ידעה מהו שח, תיאר הרבי את התפלין, קופסאות מרובעות קטנות שחורות על היד והראש. ענתה, שמימיה לא ראתה כאלו. שאל על אודות שבת, וענתה שהיא מדליקה נרות, אך יותר מזה אינה יודעת. שאל על שמירת גדרי קדושת הבית היהודי, והשיבה שאינם נשמרים. אמר לה הרבי, אם תבטיחי שתשמרו מעתה על שלושה דברים אלו, תפלין, שבת וקדושת הבית, הריני מבטיח לך בן.

ענתה האשה, שהיא צריכה לשאול על כך את בעלה. אמר לה הרבי, לכי לביתך ותשאלי את פיו, אם יסכים תבואו לכאן, יכולים אתם לשוב אפילו הלילה. כעבור שעה וחצי, נקשו שוב בדלת, האשה שבה בלוויית בעלה. הרבי שב ואמר להם, שאם יקבלו על עצמם שלושה דברים אלו, הנחת תפלין ושמירת שבת וקדושת הבית, הוא מבטיח להם בן למזל טוב, אך בתנאי שימשיכו להיזהר בכל זה גם לאחר שיושעו, והיה אם יעברו על כך במזיד לאחר מכן, ימות הבן בו ביום רחמנא ליצלן.

הבעל ראה שהענין רציני מאד ואמר, הנה אני מקבל על עצמי התחייבות קשה בדברים שלא הורגלתי בהם, ולכן רצוני שגם הרבי יקבל על עצמו התחייבות כתובה וחתומה. האדמו"ר מבלעד התקומם לשמע הדברים, אבל הרבי קיבל אותם בהנהגה, הוא נטל פיסת נייר וכתב עליה לאמר: "אני חיים מרדכי בן מלכה מוסר את נפשי לילד, שיוולד מפלוני בן פלוני ומפלונית בת פלונית, כעבור שנה מן היום הזה. ועד על כך התולדות הקדוש זיע"א". והצניע את הפתק בספר הקדוש "תולדות יעקב יוסף" שהיה מונח לפניו על שולחנו. נפרדו ממנו בני הזוג ופנו לדרכם.

בשעה שלוש לפנות בוקר עזב האדמו"ר מבלעד את בית הרבי, ורשם לעצמו את היום ואת השעה. כעבור שנה החליט לעלות לבית הרבי, כשהרבי פתח לפניו את הדלת אמר לו: יוסף, יוסף, חשבתי שטבועה בך אמונת צדיקים חזקה יותר... ובכל זאת הכנס. נכנס ושהה בחדר. כעבור מחצית השעה, צלצל הטלפון, בעברו השני של הקו היה הבעל שבישר, שלפני כחצי שעה נולד לו בן.

הרבי פשוט מסר נפשו עד כלות הגוף והנפש למען ישועת יהודי שלא הכירו מעולם, ולא היה לו שום טובת הנאה ממנו, לא כסף ולא כבוד ולא כלום.

אדמו"ר שליט"א: הנהגה זו ראו תמיד אצל כל צדיקי אמת, וכך גם רואים בכל ספרי החסידות.

אני זוכר דבר דומה אצל אאמו"ר הרבי זי"ע. בבחורתי למדתי בישיבה בקרית צאנז בנתניה, אך לקראת ימי בין הזמנים חזרתי לבית אאמו"ר בצפת. כשנכנסתי לבית, ראיתי איזה בן אדם משוחח עם אאמו"ר, כשהוא מאד נרגש ושמח. כשהאיש יצא מן הבית ואאמו"ר ראה גודל תמיהתי על שמחתו של האיש, סיפר לי אאמו"ר, שלפני שנה הגיע האיש הזה לכאן ביחד עם זוגתו, ובכו נוראות שלא זכו עדיין לזרע של קיימא. הבטחתי להם שאם ישמרו שבת וקדושת הבית יושעו, והיום הגיע שוב לבשר שנוולד להם בן. חשבתי לעצמי, ממש חבל שאני נמצא כל השנה בנתניה, הרי רואים כאן בצפת אצל אאמו"ר מופתים גדולים וגלויים.

הרב קובלסקי: ממש סיפור דומה.

אדמו"ר שליט"א: אכן. ויהי רצון שזכות כל הצדיקים יגן עלינו ועל כל ישראל, שתזכו לעשות עוד הרבה דברים טובים, לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים, ולהרביץ תורה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

הרב קובלסקי: אמן.

